

د ملا محمد عمر پټ

ژوند

Ketabton.com

The Secret Life of Mullah Omar

BETTE DAM

PDFBOOKSFREE.PK

About the Author

Bette Durr is an independent journalist covering Afghanistan, who lived in Kabul from 2009 to 2014. She is a guest lecturer at Sciences Po in Paris, and is the author of *A Man and a Motorcycle: How Hamid Karzai Came to Power*. Her second book, *Searching for an Enemy*, was published in Dutch in February 2019.

About the Zomia Center

The Zomia Center is dedicated to the rigorous study of non-state spaces for scholarly and humanitarian pursuits. It is an initiative of Arizona State University's Center on the Future of War and New America, a D.C.-based think tank. Zomia researchers produce contextually-sensitive, interdisciplinary and empirically-grounded studies on areas outside formal government control.

The Center's projects address a diverse set of questions on the micro-politics of war and revolution; the political economy of non-state spaces in the context of globalization and neoliberalism; public health; and local cultural histories. The center's goal is to encourage the free exchange of information among the scholarly and humanitarian communities.

Named for the historically contested uplands of Southeast Asia, The Zomia Center builds on a rich tradition of non-state scholarship, in the belief that empirical understanding of the contested present is necessary for a more peaceful and egalitarian future.

For more info, see www.zomiacenter.org

In partnership with

بسم الله الرحمن الرحيم

7-May-2019 د خپرولو نېټه-

د ژباړن خبري :

دا کتاب د ملامحمد عمر د ژوند هغه پټه برخه تر پوښښ لاندې نیولې چې بيله دوو يا درو کسانو هيڅ چا يې هم په اړه معلومات نه لرل دا کتاب هالنډي ژورنالستي په افغانستان کې د پنځو کالو د څېړنو او سلگونو مرکو وروسته ليکلي دي او داسې پټ حقايق يې وړاندې کړي چې نژدې ټوله نړۍ يې حيرانه کړې ده شاوخوا د نړۍ ټولې استخباراتي شبکې او رسنۍ يې تر سوال لاندې راوستې اتلس کاله يې د نوموړي په ټیون په سي ټوله نړۍ ولټول او په ميليارډو ډالر يې خرڅ کړل خو بيا هم بريالي نه سول چې يا يې ونيسي او يا يې په اړه کره معلومات لاسته راوړي تېري دوي لسيزي يې رانده واورونه کول کله به يې ويل چې په پاکستان کې دي کله به يې ويل چې د اسامه بن لادن سره يو ځای د امريکا پر ضد عمليات ترسره کوي او کله بل څه ،خو ملاعمر دوي ته نيژدې د دوي څخه د يو څو مترو په فاصله کې اوسېدي او د نړۍ هغه ځواکونو چې په پرمختللي ټيکنالوژي سمبال ده داسې ځان ترې پټ وساتي چې انساني عقل ورته په تعجب کې پاته سي

ما هڅه کړې چې په پوره امانتدارۍ او اسانه ژبه يې وژباړم او جملي بندي يې وکړم خو که بيا هم کومه جمله گونگه او يا بله نيمگړتيا ولري بڅښنه به راته کوي ولي چې د دې کتاب د ژباړلو څخه مي هدف پيسې او يا بل امتياز لاسته راوړل نه دي بلکه خلگو ته مي د حقايقو د رسولو هڅه کړېده او باوري يم چې تخنيکي ستونزي او ليکدود به هم د ډيرو نيمگړتياو سره مل وي چې مخ له مخه درڅخه يو ځل بيا بڅښنه غواړم

په دې کتاب کې يوه موضوع د طالبانو او تصوف تر نامه لاندې ليکل سوې ده خو کله چې ما ولوستل موضوع يې ډيره پيچلې وه يا خو معلومات ورکونکي ليکوالې ته سم معلومات نه دي ورکړي او يا ليکواله په موضوع سمه نه ده پوهه سوې دا چې موضوع مذهبي او عقيدوي اړخ لري داسې لغاتونه پکښې کارول سوي دي چې يو لغت يې زياتي معناوي درلودلای سي نو که ما ژباړلې واي شايد د ليکوالې د نظرياتو او فکر سره يې سمون نه

وای خورلي نو له دې کبله مي ستاسو د معلوماتو لپاره هغه موضوع کټ مټ په انگليسي کي ورسره اضافه کړې کيداي سي يو څوک ترې سم اخذ وکړي ، نو نوري خبري رالندوم او د کتاب لوستلو ته مو رابولر

په درنښت : ستاسو ورور

ا.ش . س

د ليکوال په اړه :

بيتي ډم يوه خپلواکه ژورناليسته چې په افغانستان کي د ۲۰۰۹ څخه بيا تر ۲۰۱۴ پوري يي په کابل کي دنده ترسره کړې ده . نوموړې په پاریس کي د سياسي علومو يوه افتخاري ويناکونکې (استاده) ده، او د (سړي او موټرسايکل) کتاب (چي څنگه حامد کرزي واک ته ورسيدی) او دوهم کتاب يي (د يو دشمن په لټه کي) وو چې په فبروري ۲۰۱۹ کي په هالنډ کي چاپ سو.

د زوميا سنتر په اړه :

زوميا مرکز د بشردوستي او علمي لټون په خاطر چې په غير دولتي ساحو کي پيچلو زده کړو ته وقف سوي دي دا د واشنگټن د ايريزونا ايالتي پوهنتون يو نوښتي مرکز دي چې (د جنگ اينده او نوي امريکا) باندي تحليلي څيړني کوي . زوميا څيړونکي په هغو ساحو کي چې له دولتي کنټروله وتلي دي سياقي ، نړيوال (بيلابيلو ژبو) او پر تجربو ولاړ علمي نوښتونه يا څيړني کوي

د نوموړي څيړنيز مرکز پروژې د کوچني سياست د جنگ او انقلاب اړوند د نړيوالتوب او نيولبراليزم په قياس کي د غيردولتي سياسي زيرمو ، عامه روغتيا او محلي کلتوري تاريخونو په اړه د سوالو يو څو بيلابيلي کڅوري په نښه کوي چې د جنوب ختيځې آسيا د تاريخي سياليو لپاره نومول شوي دي، د زوميا مرکز د غير دولتي بورسونو يو بډاي رواج جوړوي، په دې باور چې تجربوي پوهنه د اوسني مسابقه کونکي وخت او يو سوله ايز او مساوي راتلونکي لپاره اړين ده

تعارف :

له اتلسو کالو وروسته بلاخره طالبان او امریکا د سولي لپاره د خبرو ميز ته کښيني چي کيداي سي چي هغه جنگ چي د امریکا په تاريخ کي تر ټولو اوږد جنگ دي پاي ته ورسيري خو د يادوني وړ ده چي د هغو خلگو په اړه امریکا ډير لږ معلومات لري چي د سولي لپاره ورسره هيلي تړلي دي

په عمومي ډول د طالبانو هيت دا ډاډ ورکړي او دا يي منلې ده چي افغان خاوره به نور د خارجيانو پر ضد او تاوان استعمال نه سي لاکن ځيني مبصرين په دې اړه باوري نه دي چي دوي دي له القاعدې سره اړيکي وشکوي. طالبان دا باور ورکوي چي په خپلواکه او خالص افغاني ځواک په توگه برغبري خو د پاکستان سره د اړيکو اړوند سوال يي مبهم يا غيرواضح پاتيري

تر اوسه پوري لا د سولي بهير ته د رسيدو خنډونه ډير لوي دي

په لسگونو زره افغانان مړه سول په تريلينونو ډالر مصرف سول د خو د بريا هيڅ څرک هم نه لگيري د طالبانو د امارت اړوند مغشوشياوې شايد په يوه سړي (ملا محمد عمر) کي سره منسجم يا څه نا څه په وپوهيږو.

د دې گروپ ستر او مشهور مشر هغه وخت د نړيوالو د توجه ورگرځيد کله چي يي د خپل هيواد د بودا ديوقامته مجسمه نړول او دوهم ځل کله چي د يوولسم سيپټمبر د حملو په تړاو يي اسامه بن لادن و امریکا ته د تسليمۍ څخه ډډه وکړه

ډير لږ کسان د ملا عمر په اړه معلومات لري يوازي يو څو دانې عکسونه دا ښيي چي ده شتون درلودي

د نوموړي د ژوند په اړوند معلومات له ډيره وخته مبهم او سواليه نښان دي ، کله چي په ۲۰۰۱م کي د طالبانو حکومت ړنگ سو ، هغه په داسي توگه بريالي له صحنې په پټه ووتي چي د بن لادن سره سره دي هم د نړي تر ټولو زيات ناتو ته مطلوب يا غوښتونکي کس وو. امریکا د ده پر سر لس ميلیونه ډالره جايزه ايښې وه خو بريالي نه سول چي پيدا يي کړي د ده مړينه چي په ۲۰۱۳م ميلادي کال کي د ناروغي له کبله وه د طالبانو د مشرتابه لخوا په داسي حال کي افشا سوه چي د ده تر مرگ وروسته يي هم د ده په نامه اعلاميې جاري کولې چي په تحريک کي د ډيرو خپلمنځي نيوکو سره هم مخ ول او په نتيجه کي نژدې وه چي امارت له منتشر

کیدو سره مخ سي خو بالاخره ټولي خواوي په دې راضي سوې چې د ده د نامه څخه په گټه اخیستنې جنگ ته ادامه ورکړي .

طالب جنگیالیو له ملا عمر سره په داسې حال کې دومره شدیدې ، جذباتي او لمسونکي مینه درلودل چې ډیرو یې هیڅکله د ده عکس لانه وو لیدلي، نه یې دي په خبرو لیدلي وو او نه یې د ده خط لیدلي وو یو طالب راته وویل چې ملا عمر ولاړي لکن هغه زموږ سره ژوندي دي او موږ د هغه په نامه او روح باندي جنگیرو.

د نوموړي د مرگ تر اعلانیدو پوري ، امریکا ملا عمر یو تر ټولو ستر ترهگر باله ، چې د القاعدې یو ځای د امریکا د بربادۍ لپاره دسیسې جوړوي . یو امریکایي یادداشت چې د ویکي لیکس لخوا افشا سو راپور ورکول سوي و (د مثال په ډول) ، چې ملا عمر د طالبانو پټ والي ملاعاصم څخه وپوښتل چې ولې دي په پلان سویو لاریونو کې د وسلو د ویشلو فرصت له لاسه ورکړ تر څو حالت دي کړکېچن کړي واي

دغه یادداشت ادعا کوي چې ملا عمر په مکرر ډول د امارت غړي تمویلول چې په پیسو د افغانستان په داخل کې ترهگریز بریدونه او نور یاغي فعالیتونه چمتو ، اداره او مدیریت کړي

کیبل وایي چې ملا عمر په منظم ډول له اسامه بن لادن سره لیدل او په میاشت کې به یې غونډه ور سره کول او شاوخوا شل نورو کسانو به هم پکښې گډون کاوه، یادداشت نور زیاتوي چې دا غونډې په نوبتي ډول په کوټه او په هغو کلیو کې ترسره کیدې چې د پاکستان او افغانستان ترمنځ یې موقعیت درلود. د امریکا په خبره ، ملا عمر د طالبانو د ړنگیدو سره په پاکستان کې پټنځایونه وموندل او فعالیتونه یې له هماغه ځایه سر ته رسول.

او په ۲۰۱۵م کې د افغانستان استخبارات امنیت ملي او ارگ په گډه اعلامیه خپره کړه چې د اعتباري معلوماتو له مخه چې دوي ته رسیدلي هغه د کراچي په یوه روغتون کې وفات سوي دي او زیاته یې کړه چې موږ پوهیدلو چې هغه په پاکستان کې وو او ورپسې د سي اي اي مشر ډیوډ پیتریس وویل چې هغه اول په بلوچستان کې ناروغه سو او د کراچي په روغتون کې وو خو موږ نه سواي کولاي چې هلته مو عملیات ترسره کړې واي او خپل ملگري مو هم نه سول استولاي چې هلته عملیات ترسره کړي

-
- 1 Liebert, L. (2019, January 29). CIA Chief warns Afghan deal would require monitoring terrorists. *Bloomberg*. Retrieved from <https://www.bloomberg.com/news/articles/2019-01-29/cia-chief-warns-afghan-deal-would-require-monitoring-terrorists>; Haqqani, H. (2019, February 7). Don't trust the Taliban promises. *Foreign Policy*. Retrieved from <https://foreignpolicy.com/2019/02/07/dont-trust-the-talibans-promises-afghanistan-trump/>; Hirsh, M. (2019, January 29). Ryan Crocker: The Taliban will 'retake the country'. *Foreign Policy*. Retrieved from <https://foreignpolicy.com/2019/01/28/ryan-crocker-the-taliban-will-retake-the-country-afghanistan-deal/>
 - 2 Crawford, N. C. (2018, November 14). Costs of War. *Watson Institute, Brown University*. Retrieved from https://watson.brown.edu/costsofwar/files/cow/imce/papers/2018/Crawford_Costs%20of%20War%20Estimates%20Through%20FY2019%20.pdf
 - 3 Mullah Omar is not on the Rewards for Justice website any more. Here is an online archive with the old text: "Wanted. Mullah Omar. Up to \$10 Million Reward." Retrieved from <https://web.archive.org/web/20061005050343/http://www.rewardsforjustice.net/english/index.cfm?page=MullahOmar>
 - 4 War Diaries (2006, August 16). Threat Report IED Threat IPD Meymana. *WikiLeaks*. Retrieved from <https://wardiaries.wikileaks.org/id/7708CDAE-2219-0B3F-9FFA8E46CFBBEC8B/>
 - 5 Ibid.
 - 6 Ibid.
 - 7 BBC News (2015, July 29). Mullah Omar: Taliban 'died in Pakistan in 2013'. Retrieved from <https://www.bbc.com/news/world-asia-33703097>

4 ■ The Secret Life of Mullah Omar

Courtesy www.pdfbooksfree.pk

خو دا يوه خبره هم رشتيا نه ده . ما د ملا عمر د ژوند پر خپرلو باندي پنځه كاله وخت تير كړ او هلته مي او په درځنو سفرونه كول چيري چي د ياغيانو واک و د هغه د نيژدې ملگرو او قريبانو سره مي لیده کاته طالب مشرانو سره مي وکړې

ما هغه خلگ پيدا کړل چا چي تر اوسه پوري د خلگو په مخ کي خبري نه وې کړي ، ما په درځنو افغان او امريکايي چارواکو سره مرکې وکړې چي په شخصي مجلس کي به يي د ملا عمر په اړه يو ډول او په عامه ځايونو کي به يي بل ډول کيسې کولې ، په دسمبر ۲۰۱۸م کي ما يو نوي سړي وموند چا چي په ژوند کي د ملا عمر سره دوولس کاله تير کړي و او د نوموړي پر ساتنه مامور و ، هغه د طالبانو د مشر سره اوسېدلي وو او

د باندینۍ نړۍ سره د وصل یوازیني چینل و هغه اوس د افغانستان د استخباراتو په لاس کې دي او زه هغه یوازینۍ ژورنالیسته وم چې له ده سره مې مرکه وکړه . د دې څیړنیز ژوندلیک تفصیل زما په نوي کتاب (د دښمن په لټه کې) دي چې په هالنډۍ ژبه راوتلي دي او دلته یې په لنډ ډول خپروم

دا کیسه چې امریکا او یا بل چا ابلاغ کړېده نېرډې هر چا غلط او درواغ ویلي دي، د ۲۰۰۱م کال څخه وروسته ملا عمر هیڅکله پاکستان ته نه دي تللي او پر ځای یې د پتیدو لپاره خپل پلرني وطن خوښ کړ او اته کاله یې په داسې ځای کې تیر کړل چې د یو څو کلومیټرو په فاصله کې ورته د امریکایانو بیس پروت و چې په زرگونو فوځیان پکښې ځای پر ځای و،

دا موندنې یا معلومات ، طالبانو او افغان چارواکو هم تایید کړي دي او دا د امریکایي استخباراتو ناکامي بولي او دا کیسه د دې باعث گرځیدلې چې د افغانستان د جنگ اړوند د امریکا د نورو ادعاو په اړه نور شکونه هم را وټوکیدل . ملا عمر پاکستان ته له ور تگ څخه له دې کبله انکار وکړ چې پر دې هیواد یې ژوره بې اعتمادی لرل، او د بغاوت اړوند یې د نوموړي هیواد ښکېلتیا بې ارزښته بلل . اوس دي د طالبانو روحاني لارښود و ، یو داسې حقیقت چې خارجیانو ته به یو معمه معلومېږي خو کله چې عاقلانه برخورد کوو او کله چې د نوموړي د پرهیز گاري د حدودو په اړه قضاوت کوو کوم چې په جنوبي افغانستان کې په عامه توګه یې طریقت بولي

8 The Hudson Union (2016, June 24). Director of the CIA Director General Petraeus on the death of Terrorist Mullah Omar. Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=l76Qolyyx4k>

دا شخصیت د خبرو پر فصاحت او بلاغت ، په گرمو گرمو بیانو ولاړ نه و بلکه ډیرو طالبانو ته دي یو بې غرضه ، نه خطا ایستونکي شخصیت معلومېدي چې د دوي پر شاوخوا د فاسدو ماده پرستانو ضد یې باله . د نړیوال اسامه بن لادن سره یې توپیر ډیر نه سی کیدای

په دې ځای کې ، د ملا عمر کیسه موږ ته دا رابښي چې په حقیقت کې طالبان او القاعده څومره سره جلا یا مختلف دي . نن چې د سولي امیدونه پر غوړیدو دي ، په دې حصه کې ، چې ایا په دې باور په کار دي چې القاعده او طالبان په رشتیا سره بیلیدای سي؟ چې د دې د پوهیدو لپاره د ملا عمر په کیسه پوهیدل تر هر څه مهمه ده

تېښته :

امريکا پر افغانستان په اکتوبر ۲۰۰۱م کال حمله وکړه، او د ډسمبر په اوایلو کې د طالبانو اخيرني قوي مرکز هم سقوط وکړ. حامد کرزي د امریکایانو او د سي اي اي د خاصو ځواکونو په توسط واک ته ورسیدي، او ډير طالبان څوک د خط له لاري، او څوک په کوټه کې د ده د ورونو له لاري ورته تسليم سول .

د ډسمبر پر ۵مه ملا عمر د طالب جگپوړو مشرانو يوه غونډه د کندهاري تجار په زیرخانه کې راوبلل ، ما د ډيرو غړو سره چې په دې غونډه کې يې گډون کړي وو مرکې وکړې يو له دوي څخه عبدالسلام راکتي وو، چې د زابل ولايت د لوړپوړو طالبانو څخه شميرل کيدې .

د راکتي په خبره ، زیرخاني ته له ننوتو د مخه گډون کونکي ټول په بشپړه توگه تلابني کيدل

او څو ته ويل سوي وو چې په لار کې مو تران سره بدل کړي تر څو ملا عمر ونه پيژندل سي او د ښکاره کيدو مخه يې ونیول سي ، په کور کې ملا عمر په داسي حال کې پر مخکې کښينستي چې توپک يې په غيږ کې پروت وو، د خلگو څخه يې پوښتنه وکړه ؛ تاسو څه غواړي ؛ ډيري دې ته چمتو وو چې جنگ پرېږدي ، خو هر يو چپ وو . او بيا ، بالاخره يوه کس وويل چې دوي غواړي چې تسليم سي . راکتي وويل چې يوه کس جرأت وکړ او چوپتيا يې ماته کړه خو هغه د ملا عمر د قهر څخه ډاريدې، ده راته وويل زه شکمن وم چې که موږ د جنگ د پرېښودو ورته وويل موږ به مړه کړي

لاکن هغه ارام وو ، کله چې يې په بشپړ ډول د خپلو خلگو د پريکړې څخه ځان مطمئن کړ

وروسته يې وويل چې هغه خپل واک وزير دفاع ملا عبيدالله ته سپاري ،

ملاعبيدالله که کومه پريکړه بايد په کلکه بايد ملاتړ يې وسي هغه يو خط لاسليک او هدايت يې وکړ چې يې متابعت او پيروي وسي ، ملا عمر گروپ ته دوه واره وويل چې پوه سواست. او بيا له خوښي يوازي ووت . هغه طالبان چې پاته سول خوشحاله سول چې جنگ به ودرېږي . دا د روژې مياشت وه ، راکتي وويل چې په هغه شپه زموږ څخه د روژې ماتول لاهير سول

په دا بله ورځ ملاعبيدالله د کندهار شمالي اولسوالي شاه وليکوت ته په دې نيت ووت چې کرزي او د ده ملاتړو سره وويني . کرزي ورسره وليدل او تړون وسو د شاوليکوت په توافقي ليک کې ملاعبيدالله او طالبان په

دې راضي سول چي وسله به ايرد كرزي ومنل ، او دا بله ورځ د رسنيو په مخ كي څرگند سو ، او اعلان يي وكړ چي طالبان د دې خاوري بچيان دي او وبه بخښل سي خو القاعده او اسامه بن لادن د افغانستان دښمنان دي هغه وخت جنگ پاي ته ورسيدې.

ي او كورو ته به ځي او يا به په حكومت كي گډون كوي . امارت په بشپړ توگه له منځه ولاړي

9 In total three participants of this meeting were interviewed, including Mullah Salam Rockety, Rais-e-Bagran, and Amir Mohammed Agha.

10 See also Dam, B. (2014). *A Man and A Motorcycle, How Hamid Karzai Came to Power*. Utrecht: Ipso Facto.

6 ■ The Secret Life of Mullah Omar

Courtesy www.pdfbooksfree.pk

لاكن د امريكا اراده بل ډول وه . واشنگټن طالبان جدي خطر وباله او د ملاعمر نوم تر بن لادن وروسته د تروريستانو تر ټولو ډير مطلوبو يا غوښتونكو تروريستانو په ليست كي شامل كړ.

د وزات دفاع منشي ډونلډ رمسفيلډ كرزى راوغوښتي او د رسنۍ د اعلاميې د بيا اعلانولو غوښتنه يي وكړه تر څو ملاعمر د بخښني د ليست څخه وباسي ، په دې وخت كي امريكايانو پلان جوړ كړ چي د كرزى هڅي شنډي كړي چي د سابقه طالبانو سره روغه جوړه كوي ، دوي حامد كرزى ته نيژدې هغه كس چي د طالبانو سره يي دوستانه اړيكي لرلې هغه والي يي په جنگسالار گل اغا شيرزي بدل كړ. ده او د ده ملىشو ډير ځاي ناستو طالبانو په ټينگولو لاس پوري كړ ، او يا چي پاکستان ته روان و او د ځان لپاره يي پټنځايونه لټول . تر ټولو غټه جايزه پر ملاعمر ايښوول سوې وه. امريكا او شيرزي په كندهار او هلمند كي ډير لوي عملياتونه ترسره كړل خو بخت ورسره ياري ونه كړه . ملاعمر د خط د لاسليك څخه وروسته چي واك يي وسپاري ترڅو چي خلك په خبريدل د كندهار په خامه كوڅو كي په ډيره اسانۍ سره له سترگو پناه سو .

پتيدل :

دسمبر ۲۰۱۸م کال ، د دوو کالو د هڅو پس، زه په دې و توانيدم چي د هغه سړي سره چي عينکي يي پر سترگود اوږدې شناوي ږيري څښتن عبدالجبار عمري سره ووينم . جبار عمري له هغه وخته د ملاعمر ساتونکي و له کله چي د کندهاره ورک سو او بيا تر ۲۰۱۳م کال چي د ملاعمر د مړيني کال دي ورسره ملگري وو او اوس د ۲۰۱۷م کال څخه د امنيت ملي په بند کي دي . د ده د مرکې څخه ، او د کيسې په څو برخو ویشلو او د هغه باخبرو سرچينو څخه چي ما د ملاعمر د ځاي په اړه د ۲۰۰۱م کال څخه ټولي کړې وې سره دې پايلې ته ورسيدم ، چي ملاعمر په دغه موده کي هيڅکله هم په پاکستان کي نه دي اوسيدلي . او خپل پاته عمر يي د زابل د غرنۍ سيمو په ليري پرتو کوچني کليو کي تير کړ .

معتصم اغاجان، د ملاعمر ښه ملگري او د ماليې پخواني وزير راته وويل ، چي د ۲۰۰۱م کال کي د طالبانو د حکومت په اخري شپو او ورځو کي ملاعمر له ما سره تماس ونيوي او راته يي وويل چي د ده د کورنۍ لپاره يو خوندي ځاي برابر کړي . معتصم د ملاعمر يوه ښځه او ماشومان له ځان سره پاکستان ته بوتله او هلته ميشته سول او بيا يي هيڅکله له ملاعمر سره و نه ليدل ، او د معتصم په خبره بيا يي هيڅکله خپله ښځه او کورنۍ و نه ليدله

جبار عمري راته وويل ، ملاعبیدالله تماس راسره ونيوي چي د ملاعمر د تينبتي لپاره چمتووالي ونيسي جبار عمري په شمال کي د طالبانو والي پاته سوي دي که لږ نور هم له نيردې ورته وگورو ، د هوتک قوم سره تړاو لري او ملاعمر هم د هوتک قوم نومزي ښاخ پوري تړاو لري د ملاعمر پلار او نيکه په همدې (زابل) ولايت کي اوسيدلي دي چي بيا له دې ځايه کوچېدلي دي نو له دې کبله ملاعمر په کندهار او روزگان کي لوي سوي دي هغه د زابل د ځايي محرکي قوې ته د چل ورکولو لپاره د جبار عمري کومک ته اړتيا لرله شاوخوا دوې ورځي وروسته چي کله يي واک ملاعبیدالله ته وسپاري، ملاعمر هماغه کندهار کي پاته وو، خو د دسمبر پر ۷ مه کله چي رمسفيلد د کرزي د بڅښني پيشنهاده رد کړ ، ملاعمر ښار پرېښودي .

- 11 See also Gopal, A. (2014). *No Good Men Among the Living: America, the Taliban and the War Through Afghan Eyes*. New York: Metropolitan Books.
- 12 See *A Man and a Motorcycle*, Watt & Borger (2001, December 7) Taliban promise to surrender Kandahar, *The Guardian*. Retrieved from <https://www.theguardian.com/world/2001/dec/07/afghanistan.julianborger>; Knowlton, B. (2001, December 7). Rumsfeld Rejects to allow Mullah Omar 'to live in dignity': Taliban fighters agree to surrender Kandahar. *The New York Times*. Retrieved from <https://www.nytimes.com/2001/12/07/news/rumsfeld-rejects-planto-allow-mullah-omar-to-live-in-dignity-taliban.html>
- 13 Ibid. See also Coll, S. (2108). *Directorate S, The C.I.A. and America's Secret Wars in Afghanistan and Pakistan*. Penguin Books; Colgan, J. (2001, December 7). Fall of Kandahar appears imminent. *ABC Local Radio*. Retrieved from <http://www.abc.net.au/am/stories/s434693.html>

Courtesy www.pdfbooksfree.pk

د غرمې شاوخوا، دوه موټران د نساجي د وړيو له فابريکې څخه تیر سول دغه سړک د کندهار او کابل پر لويه لار پروت دي . په دغه کاروان کي لندکروزر چي جبار عمري او سپين ټويوتا ويگن ملاعمر او دوه نور کسان پکښي سپاره وه . جبار عمري د هغو دوو کسانو د رابښودلو څخه ډډه وکړه خو د نورو مرکو په ترڅ کي دا معلومه سوه چي ملاعزیزالله څوک چي د ملاعمر (باجه) د دوهمې ماينې د خور ميره دي ورسره په موټر کي شتون درلود. ماښام ته دوي د زابل مرکز قلات ته ورسيدل .

پورتنی ډایاگرام د ملاعمر پټنځای دي چي د کندهار شمال شرقي سيمي په ۱۲۵ ميله کي پروت دي او زابل يو ايډیل پټنځای سو. زابل هغه ځای و چيري چي طالبانو ځان بيخطرته احساساوه

عبدالرحمن هوتکي د سيمي پخواني اوسيدونکي راته وويل، له کومه راهيسي چي د طالبانو حکومت ړنگ سو له هغه وخته د ولايت مرکز د قومي مشرانو په واک کي وو چي طالبانو ته وفادار و . هوتکي يو کال له مخه طالبان پرې ايښي و او خپل کور ته چي په شينکي اولسوالۍ زابل ولايت کي يي موقعيت درلود ستون سوي و ، او د طالبانو څخه د تنبیدلو مشرانو سره يي ليدنې کولې . د هوتکي په خبره، دوي ټولو (طالبانو) غوښتل چي تسليم سي . خو د کرزي څخه خوا بدي سول (ولي چي امريکايانو د طالبانو سره ده ته د سولي واک نه ورکوي) طالبانو د کرزي څخه شکايت وکړ چي ده پر خپله وعده وفا ونه کړه

په زابل کي حالت هغه وخت ډير ژر بدل سو کله چي حميدالله توخي د امريکايانو په ملاتړ واک ته ورسيدی . توخي د گلبدين حکمتيار (د حزب اسلامي د مجاهدينو گروپ مشر) د طالبانو سرسخته دښمن سره ډير نيژدې پاته سوي و لکه شيرزي په کندهار کي ، توخي په زابل کي پر کور ناست طالبان په نښه کول چي له دې کبله اکثره طالبان همسايه پاکستان ته وغورځيده . جبار عمري پوهيدي چي ملاعمر ته په پاکستان کي يو ښه او ارام ژوند برابرولاي سي خو طالبان هلته هم په نښه کيدل

طالب کولاي سي چي د پاکستان تر نظر لاندی د قومي مشرانو، مذهبي مشرانو او غټو تجارانو په کومک هلته واوسيري

په پرتليزه توگه زابل د افغانستان د غريب ترينو ولاياتو څخه شميرل کيږي . و طبي خدماتو ته ډير کم لاس رسي لري ، او د دوي د اوسيدو حالت ډير پخواني او ابتدايي دي . لاکن ملاعمر پر پاکستان د باور نه درلودلو له

کبله همدلته اوسیدل غوره کړ. هغه جبار عمري ته وویل ، هر څه چي کيږي هغه پاکستان ته نه ځي . د ۱۱/۹ د پښني څخه وروسته پاکستان په زغرده د ترهگری پر وړاندي و امریکا ته د کومک ورکولو غوښتنه وکړه او د طالبانو د نیولو وعده یې ورسره وکړه . هغه طالبان چي په پاکستان کي یې ارتباطات نه لرل هغه اوس د امریکا په پتو زندانو کي ورک دي او یا د پاکستان په کومک سره گوانتانامو ته ولېږدول سول

جبار عمري پریکړه وکړه چي که پاکستان نه وي نو قلات تر ټولو محفوظ دي . ښار ډیر کوچني و

جبار عمري راته وویل ، چي ده عبدالصمد استاذ هم په دې کیسه خبر کړ چي د جبار د ډیر وخت د طالبانو موټروان پاته سوي و خو اوس یې په قلات کي ټیکسي چلول ، استاذ په ۲۰۰۷ م کال کي وفات سو

ما څو ځله د ۲۰۰۱ م کال وروسته د ملا عمر په ژوند کي د نوموړي ، د ده نیژدې ملگري زړگي او داود گلزار لاس لرل کره کړل ، د هوتکو قومي مشر او د زابل د سولې د شوراي پخواني رییس .

جبار عمري دا پریکړه وکړه چي دي او ملا عمر د استاذ په کور کي پتیداي سي ، چيري چي استاذ له خپلې کورنۍ سره اوسېدي . دا خټین کور د زابل د والي توخي ودانۍ ته ډیر نژدې او د پښو د مزل لاره وه ، جبار عمري د کور د اصلي موقعیت د راننولو ډډه وکړه چيري چي ملا عمر پټ وو له دې بیري چي افغان حکومت به هغه کور وسوځوي ، او که دوي د ملا عمر قبر پیدا کړي دوي به یې لوڅ کړي جسد به یې راوباسي او په کوڅو کي به یې وغورځوي ، له دې وجهي ما د هغه ځاي شاوخوا درته په نښه کړه چيري چي ملا عمر اوسیدي موږ دا پریکړه کړیده چي دا ځاي به چا ته نه په گوته کوو

14 Despite this, one wing of Hizb-i-Islami would join the Afghan insurgency, leading the U.S. to erroneously conclude that Hekmatyar and Mullah Omar were in cooperation.

15 Examples of such cases include ex-Foreign Minister Mullah Abdul Salam Zaef and ex-Governor of Herat Khairullah Khairkhwa.

د جبار عمري له قوله ، د استاد کور یو پخواني کلا چې شاوخوايي خټین دیوالونه او غټ غولي او پریوه لیکه پرتې خونې یې لرلې او ملاعمر په یوه غټه خونه چې د سراي په کونج کې یې موقعیت درلودې میشته سو دې خوني ښکاره دروازه نه درلوده، یوه پټه دروازه یې لرل چې د صندوقونو د ایښودلو ځای معلومیدي ، د استاد کورنۍ او ښځه یې لا په دې نه وه خبره چې د کونج په کوټه کې ملاعمر اوسېږي استاد یوازي دا ورته ویلي وو چې د طالبانو د وخت د لومړۍ کرښې قوماندان دي چې زموږ کومک ته اړتیا لري ، او گواښ یې ورته کړي که چیرې دوي چا ته حال وویل ټول به ووژل سي ما خپله ښځه ویرولې ده استاد خپل ملگري وکیل زرګي ته ویلي وو.استاد د امکان تر حده خپله ښځه او قریبان د کونج له خونې لیري ساتل .

کله چې به استاد ټیکسي چلول جبار عمري به خپل ډیر وخت له ملاعمر سره په خونه کې تیراوه . جبار وویل ، چې ملاعمر هیڅکله د باندي وتلو ته له دې ویرې زړه نه ښه کاوه چې وبه نیول سي . جبار عمري ویل چې له څلورو کلو اوسیدو پس موږ په دې کور کې ځان څه نا څه خوندي احساسوي . په اولني کلو کې په قلات کې د فوځ شتون محدود و، امریکایي او اتحادي فوځونو به په نیژدو ساحو کې فوځي بیسونو ته الوت کاوه ، کندهار ته به یې د یوې یا دوو شپو لپاره پرواز کاوه او بیرته به راتله . طالبان پاشل سوي او مات سوي وه او ځیني تسلیم سوي وو . د معتصم اغاجان په خبره ، چې گروپ په ۲۰۰۴م کې بیا فعال سو او د امریکایانو گزمې هم ورسره ډیرې سوې .د دې څلورو کلو په موده کې امریکایي ځواکونه دوه ځله هغه کور ته نژدې راغله چیرې چې ملاعمر اوسېږي . یوه شپه فوځیان زموږ گاونډ ته راغله هغه وخت ملاعمر او جبار عمري له کوټې د باندي گرځیدل اوکله چې یې د دوي د پښو ږغ واوریدي د لرگیو د غټې خرې تر شا پټ سول ، خو فوځیان د عمري په کور کې شتون نه درلودي چې بیا دننه راغله او بیرته سمدلاسه ولاړه . په دوهم ځل جبار وروسته په کیسه خبر سوي وو . خارجیان په کور دننه سوي وو بیله د کونج له کوټې چې دروازه یې پټه وه نوري ټولي یې تلاښي کړې وې . جبار عمري وایي چې زه نه یم خبر چې په ملاعمر په سي به راغلي وو او که به یې همداسي د معمول سره سم گزمه کول

په کال ۲۰۰۴م کې ، امریکایانو لگمان بیس جوړ کړ چې د ملاعمر د اوسیدو له ځایه یوازي د پښو د یو څو دقیقو مزل و

څرنګه چې فوځي انجینرانو بیس جوړ کړ ملاعمر پریکړه وکړه چې نور د تللو وخت دي . د استاد په کومک ،دي او جبار عمري سیوري ته انتقال سول، هغه اولسوالي چې د قلات ښار په

د جنوب ختخي سيمي په شل ميله کي پرته ده . د ۲۰۰۱م کال څخه دا د غتي اولسوالۍ شينکۍ يوه برخه گرځيدلې وه . د علاعر د پلار کورنۍ د سيوري څخه کوچېدلې و . جبار عمري او عبدال استاذ دواړه په همدې کلي کي زيږيدلي و . په ۲۰۰۵م کال کي دا اولسوالي د طالبانو څخه ډکه اولسوالي د طالبانو په اولسوالۍ پيژندل سوې وه . د ځيني امنيتي خطراتو له کبله جبار عمري د ملاعر د پتيدو دوهم ځاي په دقيق ډول نه په نښه کوي ، خو د قلات او سيوري د حکومت د پخواني غړو او قومي مشرانو څخه تر مرکو وروسته دا په ډاگه سوه چي د سيوري په يو خاص کلي کي اوسيدې چي د کوچني ويالې پر غاړه پروت دي . استاذ وروسته خپل ملگري زبرگي ته وويل چي د غتي ختيني کلا شاته د گني گوني څخه ليرې او د عمومي څپرک څخه په ۳ ميله کي مو ملاعر ته يوه جونگره جوړه کړه . يوه کورنۍ هم په دې ختین کور کي اوسېدل . او يوازي دوه ورونه په دې پوهيدل چي په جونگره کي څوک اوسېږي . جونگره په وياله کي جوړه سوې وه او د يو داسي تونل سره وصل وه چي د اوبو لپاره استعمالېدې . د ملاعر د رارسيدو سره سم امريکايانو دلته هم يو عملياتي فوځي بېس د ولورين په نامه جوړ کړ شاوخوا درې ميله د ده اوسيدلو د ځاي څخه پروت وو . دغه ايف . او . بي ولورين کمپ په جوړ سوي کانټينرانو سمبال دفترونه لکه يو کانټين او يو د سپورټ ځاي لرل ، چي شاوخوا زر فوځيان پکښي ميشته وو ، چي د بغاوت د خپلو د عملياتو او دوام لرونکي ازادۍ تر نامه لاندې يي عمليات ترسره کول . په ۲۰۰۷م کال کي د لتوانيا هيواد سرتيري دې کيمپ ته راغلل ترڅو د زابل محلي افغاني پوليسو ته روزنه ورکړي او کله کله به د برتانيې خاص هوايي او د امريکا بحري فوځونو به هم حضور درلود . په نوموړې سيمه کي افغان او خارجي قواوو هغه وخت خپل تگ راتگ زيات کړ کله چي انجيرانو د قلات څخه ترسويني ايف . او . بي بېس شينکۍ پوري غځيدلي ديرش ميله څپرک پوخ جوړ کړ کوم چي تر سيوري پوري رسيدلي دي

جبار عمري وويل چي ، دا ځاي هم زموږ لپاره ډير خطري سو . امريکايي طيارې به د دې د سر له پاسه تېرېدې ، پياده فوځونه به نيژدې تيريدل او طالبانو پر تيريدونکو امريکايي فوځونو بريدونه کول ، له دې ډاره چي ونه نيول سي ملاعر به اکثره وخت په تونل کي پټ و . کله ناکله به زموږ او خارجي قواوو ترمنځ يوازي د يوه ميز په اندازه فاصله وه . د خارجي قواوو د شتون سره سره به جبار عمري خپل کورنۍ چي عمرزي سيمي کي اوسيدل تگ راتگ کاوه چي له جونگري څخه شاوخوا شپږ ميله ليري و او د ولورين بيس څخه درې ميله فاصله کي و . جبار عمري به له کورنۍ سره د پنځو څخه تر لسو ورځو تيرولې او بيرته به ملاعر ته راتلي ،

عمرزي

کلي ته تگ له خطرې خالي نه و ، نو له دې کبله به اکثره د شپې لخوا کور ته تلي . د رسنيو د رپورټو له مخې ، امریکایي قوماندانان به د سیمې له کلیدي مشرانو سره لیده کاته کول د دې لپاره چې د طالبانو پر ضد د جنگ لپاره د امریکایي او افغان فوځونو لپاره د دوي د ملاتړ څخه برخمن سي .

18 A picture of this mission was taken on October 31, 2009 and can be found here: <https://tinyurl.com/yyt6wl8x>

19 Fox News (2001, December 8). Omar thought to remain in Kandahar as Taliban flee. Retrieved from <https://www.foxnews.com/story/omar-thought-to-remain-in-kandahar-as-taliban-flee-city>

20 Shah, S. (2011, July 11). CIA organised fake vaccination drive to get Osama bin Laden's family DNA. *The Guardian*. Retrieved from <https://www.theguardian.com/world/2011/jul/11/cia-fake-vaccinations-osama-bin-ladens-dna>

10 ■ The Secret Life of Mullah Omar

Courtesy www.pdfbooksfree.pk

دا چې د سیمې خلکو له طالبانو سره خواخوږي لرل له دې کبله بغاوت ورځ تر بلې په زیاتیدو و . جبار عمري له دې وجهي خوابدي و چې د ساتني لپاره یې هېڅ چا ته نه سواي ویلای ، جبار عمري ماته وویل ، موږ طالبانو ته دا نه سول ویلای چې موږ ته نیژدې دي له حملو سره احتیاط وکړي ولي چې زموږ د پتیدو ځای ته خطر پېښولای سي . خو ځایي خلک په دې پوهیدل چې دلته طالبان اوسېږي . خلک د حکومت د فساد او امریکایانو د تیږیو له کبله په حکومت پسې راپورته سول ، دوي جبار عمري او د ده نامعلوم انډیوال ته د ډوډۍ او کالو وړاندیز کاوه

لټون :

سره له دې چې افغان او امریکایی استخباراتو دا ادعا کوله چې ملا عمر په پاکستان کې دی ، خو له پيله ځينو چارواکو اشاره کوله چې کيدای سي ملا عمر به د دوی تر پزو لاندې (دوی ته ډیر نیژدې) پټ وي . د دسمبر ۲۰۰۱م په پيل کې کرزي خبريالانو ته وويل چې ملا عمر زابل ته تښتيدلی دی . افغان چارواکو د نوموړي په پټه لټون کاوه

ولایتي استخباراتي مامورينو جبار عمري تر شک لاندې ونيوي چې له ملا عمر سره يې تړاو درلودی ، دوي د جبار عمري نوم په ۲۰۰۱م کال کې اوریدلي و کله چې څو طالب مشران په قلات کې و محلي استخباراتي ایجنټانو د جبار عمري د کور څارنه کوله او په دې وپوهیدل چې نوموړي اکثره وخت له کوره د باندې وي . د دوي د شک دایره نوره هم زیاتېږي

عطا جان وویل ، زه او زما همکاران چې د زابل له دغه سیمې سره تړاو لرو ، نو هر سړي یو له بل سره پیژني عطا جان یو قومي مشر ، چې بیا ولایتي شورا ته ولاري او له استخباراتو سره یې د نیژدې کار کړي دي ماته وویل ، موږ شکمن و چې عمري اوس هم له ملا عمر سره دي ، کله چې به دي پر کور نه و خو د پټو معلوماتو پر بنسټ د طالبانو سره هم نه و لیدل سوي . کله چې عطا جان واوریدل چې د عمري ښځې ماشوم زیږولي دي نو دي پوه سو چې جبار عمري دلې دي . عطا جان ماته وویل چې چارواکي پسي وگرځیدل استخباراتو د ده د همسایه گانو څخه د عمري په اړه پوښتنې گروېږنې وکړې خو پیدا یې نه کړ .

د عطا جان په خبره ، زابل چارواکو حامد کرزي ته د دوي د شک په اړه وویل چې ملا عمر د دوي په ولایت کې دي . عطا جان ادعا وکړه ، چې بیا کرزي امریکایانو ته خبر ورکړ چې دوي باید په زابل کې تلابن پسي وکړي . خو امریکایانو پر کرزي باور ونه کړ ، هغوي وویل ، چې هغه په پاکستان کې دي . (محمد یوسف سها) د کرزي ویاند وویل ، چې کرزي د دې موضوع په اړه معلومات نه لري .

عطا جان دا هم ادعا وکړه ، چې کرزي ولایت ته جعلي ډاکټران راواستول لکه امریکا چې د بن لادن لپاره رااستولي وو چې ملا عمر ونیسي . د ډاکټرانو څخه یو یې د احمدولي معاون و د کرزي میرېزي ورور (خو معاون د څه ویلو څخه ډډه وکړه)

اخرکار زابل چارواکي پر عبدالصمد استاذ هم شکمن سول د جبار عمري د ډیر وخت موټروان ، د چا سره چې ملا عمر د ۲۰۰۴م کال راهیسي اوسیدلي و . استاذ د یاغي فعالیتونو څخه لیري ټیکسي چلوي د دې لپاره چې د

چارواکو شک له ځانه وکارې . د قلات د محلي هوتکو مشر داود گلزار وویل ، نوموړي د قلات قومي مشرانو ته د دې لپاره اړتیا لرله چې د ځان ساتنه وکړي

21 However, when asked why N.D.S. had publicly accused Pakistan of sheltering Mullah Omar when, in fact, they had no strong evidence he was there, the official declined to answer.

Bette Dam 11

Courtesy www.pdfbooksfree.pk

. په وخت کي گلزار ، چي اوس د اشرف غني مشاور دي ، هغه وخت د زابل د سولې د عالي شوراي رييس و . کله چي به د زابل استخبارات د استاذ خڅه پوښتني کولې ، استاذ به گلزار ته ورغي او هغه به د ده په نشتون کي دفاع کوله . گلزار راته وويل ، چي عسکر به ولاړه ولي چي ما ورته وويل چي استاذ بيگناه دي . وروسته زه پوه سوم چي استاذ ملاعمر ساتي زه په دې هيڅ خبر نه وم

په ۲۰۰۹م کال کي اولسمشر بارک اوباما ۳۰۰۰۰ نور عسکر افغانستان ته واستول چي بغاوت مات يا وځپي ، خو امريکا بيا هم په دې ونه توانيدل چي ملاعمر ومومي . دوي چي د ملاعمر په اړه هر څه ويل خو په حقيقت کي سي اي اي او پښتياگون د مشر په اړه ډير لږ معلومات لرل .

هغه معلومات چي د ايډورډ سنوډن لخوا افشا سول (بلانکو) . دابني چي د ملاعمر په تړاو فوځي معلومات يو څو ځله وښودل سوه چي د نوموړي د فعاليت يا ځاي په اړه يي خاص معلومات نه درلودل

وروسته ، کله چي د ملاعمر مړينه اعلان سوه ، ما د امنيت ملي د يو لوړ پوړي چارواکي سره خبري وکړې ، په دوي کي يوه دا تاييد کړه چي ملاعمر له جبار عمري سره په زابل کي اوسيدلي دي . نوموړي چارواکي د نوم نه افشا کولو په شرط دا ومنل چي ملاعمر څلور کاله په زابل ښار کي په داسي حال کي اوسيدلي چي د ولايت مقام او د امنيت ملي د دفتر سره يي د څو متره فاصله لرله .

چا چي دي ساتي وويل ، امريکايانو ټول کورونه تلاشي کړه خو چي دي يي څنگه نه کي پيدا؟

21 However, when asked why N.D.S. had publicly accused Pakistan of sheltering Mullah Omar when, in fact, they had no strong evidence he was there, the official declined to answer.

Courtesy www.pdfbooksfree.pk

ملاعمر او پاکستان :

امريکايانو له ډيره وخته ملاعمر ته د پاکستان او د دوي د استخباراتو د لاسپوڅي په نظر کتل ، د دننه استخباراتي کړۍ، مبصرين ، په هغه وخت کي، دا تلقين کوي چي ملاعمر او نور دسر طالب مشران په مذهبي او نظرياتي لحاظ د پاکستاني مدرسو تر تاثير لاندې دي

مولانا سمیع الحق د اکوړه ختيک د دارالعلوم مشر او پاکستان دا په واضح ډول دا ادعا کول ، چي ملاعمر او انډيوالانو يي هلته درس لوستي دي . په حقيقت کي څيړنه دا ښيي چي ملاعمر پخپله او زاړه ملگري يي هيڅکله په پاکستان کي درس نه دي لوستي . ملاعمر غير رسمي درس د روزگان ولايت د مساجدو په حجرو کي لوستي دي چي له صوفي ازم (طريقت) څخه سرچينه اخلي . لکه څرنگه چي ما په خپل کتاب (د دښمن په تلابن) کي ليکلي، چي ملاعمر د شوروي سره د جهاد (د امريکا او پاکستان په ملاتړ) په وخت کي يوازي دوه ځلي پاکستان ته تللي دي ، اول چي د کوټي په روغتون کي د خپلي ټپي سترگي درملنه وکړي او دوهم ځل هغه وخت کله چي مجاهدين پخپل منځي جگړو کي ښکېل سول دي ولاري چي وسلې راټولي کړي پاکستان په نړۍ کې يو له هغو دوو هيوادو څخه و چا چي نوي رژيم په رسميت وپيژاند.

کله چي طالبان واک ته ورسیده په دې وخت کي، د پاکستاني استخباراتي کړيو او مدني ټولنو سازمانو ترمنځ اړيکي پراخې سوې . خو بيا هم ملاعمر خپل ځان له اسلام اباده ليري وساته او د يو نه اټکل کيدونکي ملگري په توگه يي برخورد کاوه . ملاعمر پاکستاني خپريه موسساتو ته ، د سړکانو بيارغول او د تليفوني شبکو د جوړولو اجازه ورکړې وه ، او اسلام اباد ته يي اجازه ورکړې وه چي د شمالي اتحاد پر وړاندې په جنگ کي ورسره کومک وکړي .

- 1 Gopal, A. (2016). The Combined and Uneven Development of Afghan Nationalism, *Studies in Ethnicity and Nationalism*, 16(3), p. 478-492.
- 2 Dam, B. (2019). *Op Ziek Near Een Vriend, Het Verhaal Van Een Terreist Die Een Friend Wield Zijn*. Amsterdam: De Bezige Bij.
- 3 Ibid.
- 4 Two interviewees told me several examples about the troubled relationship between the two men: Mutasim Agha Jan, and a friend of Mullah Omar, Doctor Baluch, who was also present during this particular meeting about Zaher Shah.

خو سياسي مداخلې هغه څه وې چې ملا عمر اکثره وخت نه منلې . لکه پاکستانی جنرال محي الدين حيدر ماته وويل چې موږ ډيري هڅې وکړې چې ملا عمر د بودا د مجسمې د نړولو او اسامه بن لادن ته د پناه ورکولو څخه منع کړو خو راسره وې نه منل . په امريکايي رسنيو کې د اي ايس اي پخواني مشر جنرال حميد گل چې د طالبانو د پلار په نامه هم پېژندل کېږي ، ماته وويل چې نوموړي پر ملا عمر واک نه درلود. حميد گل زياته کړه چې د طالبانو د مخالف حزب اسلامي د ملاتړ له کبله ده ته په کندهار کې هيڅکله بڼه راغلاست ونه ويل سو . کله چې د پاکستان وتلي اسلامي سياستمدار مولانا فضل الرحمن غوښتل چې ملا عمر د پخواني باچا ظاهر شاه سره د يو ځاي کار ته آماده کړي ، د طالبانو مشر ورته وويل چې ته ولي اول د اسلامي نظام لپاره کار نه پيلوي ؟ مطلب ته اول په خپل هيواد کې اسلامي نظام راوله بيا خبري کوه

ملا عمر او طالبان :

د جبار عمري په وينا ، ملا عمر چې د کندهار په غونډه کې ملاعبيدالله ته واک وسپارلي و ژمن پاته سو په ۲۰۰۳م کال ، ملا عمر په کيسټ کې د خپل ږغ د ريکارډولو له لاري ملاعبيدالله او د هغه معاون ملابرادر چې په کوټه کې اوسيدل هدايات وليږل ، چې په دې کيسټ کې يې د طالبانو د شوراي د غړو د نامه په يادوني سره دا ورته وويل چې ملاعبيدالله د امارت نوي مشر دي او ټول به د هغه تر مشري لاندي کار کوي

د جبار عمري په وينا، ملا عمر په کوټه کې هر مشر ته د ډير نيژدې ملگري په سترگه کتل هغه په ملاعبيدالله ډير باور درلودي او غوښتل يې چې د امارت مشري په غاړه ولري ، د جبار عمري په خبره ، ملا عمر فکر کوي چې د ملاعبيدالله د وړتيا له کبله اوس دي کولاي سي چې ډيري کارونه ملاعبيدالله پر مخ يوسي .

کيسټې د يو هغه پيغام رسونکي په توسط کوټي ته استول کيدې ، چا ته چې د يو څو محدودو کسانو په شمول د ملا عمر د اوسيدو ځاي معلوم و . د جبار عمري په وينا، دغه پيغام رسونکي د درو څخه د اوو مياشتو په

منځ کي د ملاعمر سره لیدل ، جبار عمري د پیغام رسونکي د شهرت د ښکاره کولو څخه ډډه وکړه، خو په هر صورت د اوسني طالب غړي معتصم اغاجان سره په مرکه او د امنیت ملي د معلوماتو پر بنسټ پیغام رسونکي ملاعزیزالله و چا چي د ملاعمر د ښځي سره خپلوي لرله (د ملا عمر باجه) (اوس د ځان د ساتني په خاطر پټ دي ، د ملا یعقوب سره ډیر نژدې دي . د ملاعمر زوي ماته وویل ، په تحریک کي ډیر کسان له ده څخه په دې ناراضه دي چي ولي دي د مشر په خبره د ملاعمر د مرگ خبر تر ډیره وخته پټ ساتلي و .

د جبار عمري په خبره ، پیغام رسونکي به د کوتي د شورا په غوښتنه ملاعمر ته راتلي ، ملاعمر هیڅکله دي نه دي راغوښتي ، جبار عمري ویل ، پیغام رسونکي به هغه وخت ملاعمر ته راتلي کله چي به د کوتي شوراي به د یو مسالې په حلولو کي پاته راغله . د شوراي نورو غړو دا تایید کړه چي د ۲۰۰۳م کال وروسته ملاعمر د دوي سره افهام و تفهیم یا خبري نه دي کړي .

جبار عمري وویل، چي یوازي یو بل کیست مو په ۲۰۰۷م کال کي هغه وخت واستوي کله چي د طالبانو نامتو قوماندان ملا دادالله په هلمند کي ووژل سو، او د ده میرېزي ورور منصور دادالله (چي وروسته د ملادادالله ځای ناستي سو) دوه طالبان د ملا دادالله د وژلو په تور زنداني کړي ول . جبار عمري وویل چي په دې کیست کي ملاعمر د بندیانو د ژر تر ژره د ازادیدو غوښتنه وکړه ، خو دا معلومه نه ده چي پیغام به منصور دادالله ته رسیدلي وي او که نه خو نوموړي د هغه دوه زندانیانو سرونه پرې کړل . ملاعمر د کوتې د مشرانو سره هغه وخت د کیستو له لاري افهام و تفهیم و دروي کله چي پیغام رسونکي د لنډ وخت لپاره پاکستان بندي کړ . د کیستو پر ځای به یي پیغام رسونکي سره مستقماً دوه په دوه خپلي خبري کولې ، وروسته به دا خبري پیغام رسونکي د کوتي شورا ته رسولې ، جبار عمري وايي چي په دې مجالسو کي ما ته هم د گډون اجازه نه وه.

جبار عمري وویل، چي زما رول ملاعمر سره د ده ساتنه کول، ډوډۍ ، کالي او سرپناه برابرول و ، خو د پیغام رسونکي سره تر مجلس وروسته ماته دا معلومه سوه چي د کوتي شورا د قطر د دفتر د دې لپاره چي له امریکایانو سره خبري وکړي سره مخالفه ده او غوښتل یي چي د ملاعمر نظر وپوښتي خو ملاعمر ورته وویل چي دي د دې اقدام ملاتړ کوي

د جبار عمري په وینا، چي ملاعمر د طالبانو د عملیاتو په مدیریت کي یي ډیر کم رول درلودي خو د دې ادعا تصدیقول له دې وجهي سخته ده چي د کوتي د شوراي اکثره غړي وفات سوي دي . خو په هر ترتیب د(ملاعمر او طالبان)په نامه کتاب چي عبدالحی مطمین (د ملاعمر پخواني ویاند) لیکلي دي وايي چي ملاعمر له ډیره وخته د عملیاتو په پریکړو کي بوخت نه دي پاته سوي ،

دي وايي ملاعمر هغه پيغامونه چي ده اوريدلي دا فكر كوي چي نوموړي يوازي د يوه روحاني مشر په توگه رول ادا كوي .

Kushal Khan, West Kabul, Afghanistan. (Photo: Bette Dam)

جبار عمري راته وويل ، چي له كومه وخته چي ملاعمر د طالبانو له مشري څخه ليري او پټ سوي و په ډيره اندازه له دې نړي څخه وتلي (ترك دنيا) و . په سيوري كي دي په ډيره سختي له خپلې جونگرې راوتي ، يوازي به په ژمي هغه هم هغه وخت كله چي د پيتاوي لپاره د كم وخت لپاره كښينستي چي په لمر ځان تود كړي

چي كله به موږ خبري كولې ډير به په ارامه رغېدو او دروازې ته به مو بالښتان او وانه ايښوول چي څوك مو خبري وانه ورې . جبار عمري پوښتنه ځيني وكړه چي كورنۍ خو به يي نه ياديږي په ساده توگه يي د سر په ښورولو د نه جواب وركړ

ده د ملا يعقوب د ليدو وړانديز ورته وکړ ، خو ملا عمر رد کړ . بل وخت عمري ورته په افسوس ورته وويل چې موږ هېڅ ځاي نه سو تلای ، ملا عمر په جواب کي ورته وويل چې دا به د خداي پيرزوينه وي چي موږ دلته و اوسو

جبار عمري ته د لوبښو پريولو او ډوډۍ برابرولو وړ اخوابل کار نه و . ملا عمر دا غوره گڼل چي په يوازيتوب کي ډوډي وخوري او عبادت وکړي ، او کله ناکله به يي د ځان لپاره خپله ډوډۍ پخول .

په ځينو وختو کي به موږ دوو هغه وخت سره مخامخ کيدو چي د لمانځه لپاره به مو په پخلنځي کي اودس کاوه ، هغه ډيري خبري نه کولې ، جبار عمري وويل ، هغه د غوښتنو يا فرمايشونه لږۍ غوڅه کړې وه . هغه به يوازي د نکريزو غوښتنه کوله چي خپله شناوي ږيره به يي په منظم ډول په رنگول او نسوار به يي غوښتل او په خپله کښتنۍ شونډه کي به يي ايښوول . جبار عمري وويل ، په سيوري اولسوالۍ کي هغه يو ځل د کوربه کورنۍ د دوو ورونو سره هغه وخت وکتل چي د سودا لپاره يي ورته پاکستاني پيسې ورکړې ، هغه د يوازيتوب سره مينه درلوده .

ملا عمر په ډيري سختي سره د نړۍ پر مسايلو او سياست خبرې کولې ، په پخلنځي کي به نوموړي يي بي سي پښتو خپروني په منظم ډول اوریده ، لاکن جبار عمري اشنا راډيو د دري خپروني اورېدې ، هغه به کله کله خبرونو ته عکس العمل ښود . کله چي د عربو پاڅيدنه په ۲۰۱۱م کال کي وځپل سوه ملا عمر جبار ته وويل چي دا به عربي نړۍ لپاره ستر ناوړين سي

هغه به د خپل ځاي ناستي ملاعبیدالله پر نيولو هم خاص غبرگون ونه ښود . څوک چي د پاکستانيانو لخوا په ۲۰۰۷م کال کي ونيول سو او په ۲۰۱۰م کال کي په زندان کي وفات سو . په کومه ورځ چي اسامه بن لادن ووژل سو ، جبار عمري د امريکا ږغ راډيو په توجه سره اوریده ملا عمر وويل ، دوي ولي د ده نوم تکراروي ولي چي دي په دري نه پوهيدي ، کله چي جبار عمري د اسامه بن لادن د مرگ خبر ورسره شريک کړ ، هغه هېڅ ونه ويل . ملا عمر د ۱۱/۹ څخه نړيوالو ته ډير پيژندل سوي کس نه و لکه مطلوب بن لادن .

هغه په دې خاطر بن لادن وساتي چي ده نه غوښتل چي امريکا ته ځان کمزوري او ورته تسليم سي ، هغه د وخت غوښتنه کول چي دې مسلې ته يو ډيپلوماتيک حل ولټوي . هغه پر سيکولر محاکمو هېڅ باور نه درلود ، او ويل يي چي يوازي اسلامي محاکم کولاي سي چي په هره خوا کي انصاف قايم کړي .

د جبار عمري په وينا ، هغه هېڅکله د بن لادن او د هغه د تسليمي د پريکړي په اړه بحث نه وکړ

که کله هم هغه د جبار عمري په مخ کي القاعده په اړه خبري کړي دي، يوازي يې د هغوي د اسلام په اړه پر هغه وهايي نظرياتو به يې اعتراض کاوه چي د افغان دوديزو مذهبي عقايدو سره به يې توپير درلود .

هغه به د وهاييانو د قران ټکي په ټکي ژباړه باندې اعتراض کاو

که چيري ته پوهيږې چي خداي چيري اوسيري ، تا له هغه څخه انسان جوړ کړ ، چي هغه نه دي ، جبار عمري د ملا عمر وضاحت په ياد کړ .

ملا عمر به اکثره وخت د قران شريف او نور مذهبي کتابونو په لوستلو کي ډوب و . هغه به خپل ساتونکي ته ويل چي دا ماته خوشحالي رابښي ، هغه به جبار عمري ته د قران شريف اياتونه لوستل ، جبار عمري د خپل مشر له تقواي څخه ډير اغيزمن و . جبار عمري وويل هغه بيله قران او حديثونه نور څه نه مطالعه کول . په ساعتو ساعتو به هغه په ژورو خيالو او فکرو کي په پتو سترگو په يوه حالت ناست و . هغه به په دې حالت کي ډير خوشحاله و . هغه د حکومت سره سره هر څه هير کړل فکر نه کوم چي هغه دي په هغه وخت په سي ارمانجن و .

يوه غرمه جبار عمري وليدل چي ملا عمر په پتو سترگو ديواله ته ناست دي . هغه شمع چي اکثره وخت به د عبادت پر وخت بليده مړه سوې وه ، وډار سوم چي ملا عمر بیده سوي دي او لمونځ قضا نه کړي ، جبار عمري ږغ وکړي او په څنگل يې وښوروي چي وينس يې کړي . ملا عمر د مزاحمت له کبله په قهر سو .

خو کله چي جبار عمري ډوډۍ راوړه ، ملا عمر له هغه څخه بخښنه وغوښته او ورته يې وويل ، انديواله ما وبخښه ، زه په ډير ژور فکر کي تللي وم ، ملا عمر ورته وويل چي ده د خداي په تخليق کي فکر کاوه

ځيني وختونه به ملا عمر قراني اياتونه په زاړه نوکيا ټيليفون کي ثبتول او بيا به يې وروسته اوريدل . هغه به د داسي ټيليفون څخه کار اخيستي چي سم کارډ به يې نه درلود . ملا عمر به د ټيليفوني تماس نيولو څخه ډډه کول ، جبار عمري ماته وويل چي هغه نه غوښتل چي معلوم سي د دې سره سره چي ده به اکثره وختونه د قران شريف اياتونه لوستل زما سره يې پخواني عربي ويلو هم پيل وکړ خو عام وختو کي به مو به پښتو خبري کولې .

عمري په دې باور و چي هغه د ولې درجې ته رسيدلي و ، په محلي دوديز طريقته کي هغه څوک چي د الله ج سره خاص روحاني تړاو لري او د هغه څخه پيغامونه ترلاسه کوي . جبار عمري ويل چي هغه هڅه کول چي دا الهامات وليکي خو هغه ماته وويل چي هغه خاص دي او اسانه نه دي چي وليکل سي . د جبار عمري په وينا ، داسي معلوميدل چي هغه يوه نوې ژبه اختراع کړې وه چي ژباړل يې ډير گران و (ملا عمر خپله يې په انساني ژبه ژباړلو ته عاجز و)

د ۱۱/۹ څخه دمخه بل چا به لیکل او ده به امضا کول ، جبار عمري وویل هغه په دغه ژبه څلور کوچني کتابچې ډکې کړې چې عمري به يې د مرگ وروسته د ملا عمر زوي ته سپاري چې نړۍ ته يې وښايي .

22 See also Yusufzai, R. (2003, June 24). Omar Names Council to Resist Occupation. *The News*.

23 Interview with Mutasim Agha Jan; see also Mutmaeen, A. (2017). *Mullah Mohammad Omar, Taliban and Afghanistan*. Afghan Publisher. Mutmaeen describes the arrival of the first recording of Mullah Omar.

24 Mutmaeen, A. (2017). *Mullah Mohammad Omar, Taliban and Afghanistan*. Afghan Publisher.

ایندہ:

د ۲۰۱۳م کال په پیل کې ، ملا عمر ناروغ سو د توخي او استفراق شروع سو او جبار عمري ته يې وویل چې هغه نه رغیږي . جبار عمري هغه ته ښور او جوړه کړه د ده د خوښي خواږه چې کمزوري يې په رفع سي خو هغه خوړلای نه سول . جبار عمري وايي داسي معلومیدل چې نور له دې نړۍ څخه د رخصت په درشل کې و ، کله چې جبار عمري و ډاکټر ته د تگ ضد وکړ خو هغه ډډه وکړه . د زړگي په وینا ، استاذ ورته ویلي چې دي به يې د موټر له لاري پاکستان ته بوزي خو هغه انکار وکړ .

د اپریل ۲۰۱۳م په ۲۳ مه ملا عمر له دې نړۍ څخه د ابد لپاره جلا سو .

جبار عمري ماته وویل چې په هغه ورځ ، توده ورځ وه ، د جنوبي افغانستان وچو محکو داسي څه تجربه کړه چې هیڅکله يې نه و لیدلي د ږلۍ طوفان ، ما فکر وکړ چې د سیلۍ رغونه دي

خو وروسته ماته معلومه سوه چې پر ۲۳م د اپریل امریکایي نشراتو د دې ورځې په تړاو خبر ورکړ چې د یو بې ساري د ږلۍ د طوفان له کبله د کندهار په هوايي میدان کې ولاړي له ۸۰ څخه زیاتي الوتکي طوفان متاثره او خرابي کړې او ږلۍ هم هلته وسوه چیري چې د غونډ د نیمايي څخه زیاتي الوتکي ولاړي وې

د مړیني په شپه جبار عمري د دوو نورو کسانو په مرسته بېله کفنه په یو نامعلوم قبر کې ښخ کړ

بیا وروسته جبار عمري کوتي ته ولاړي او د ملا عمر ناسکه ورور عبدالمنان او زوي ملا یعقوب يې راوستل ، که څه هم جبار عمري د ده د ښخیدو بهیر په ویدیو کې خوندي کړ تر څو یعقوب ته يې د ثبوت لپاره وړاندي کړي خو د ملا عمر مشر زوي ملا یعقوب ضد وکړ چې قبر خلاص کړي او په خپلو سترگو يې وویني

کله چې مو قبر وکيندي او جسد ته ورسيدو ملايعقوب احساساتي سو ، ۱۷ ورځي وروسته مو قبر د يو چا په غوښتنه بيا خلاص کړ (جبار عمري د هغه شخص نوم او د معلوماتو د څرگندونې څخه ډډه وکړه) او جسد مو د لرگي په تابوت کي کينود او بيا مو ښخ کړ.

جبار عمري ، يعقوب او عبدالمنان د ملاعمر په شيانو کي تلابني وکړه په دې اميد چي د دوي لپاره به يي پيغام پرې ايښي وي خو هيڅ شي يي پيدا نه کړ، ملاعمر ترشا وصيت يا د خپل فاميل او تحريک لپاره هيڅ هدايات نه و پرې ايښي

د ښخيدو وروسته جبار عمري پاکستان ته ولاړي ترڅو د ملاعمر د مړيني خبر طالب مشرانو ته ورسوي . ملاخترمحمد منصور د طالبانو د تحريک د عملياتو مسول ، لس لوړپوړي طالب مشران راټول کړل چي د جبار عمري سره وويني

هغه په تفصيل سره ورته وويل چي دوي دوو څنگه دوولس کاله يو ځاي تير کړل . مشرانو ورته وويل چي که د دوي ستر مشر د خپل ځاي ناستي په اړه څه ويلي خو د جبار عمري جواب مايوس کن و. ملاعمر د طالبانو د اينده په اړه هيڅ شي نه دي ويلي يا چي څوک دي د ده ځاي ناستي وي . څلور عالمان چي په غونډه کي يي گډون درلود څو ساعته په خپلو کي مشورې کولې او پريکړه يي وکړه چي ملاخترمحمد منصور دي د عملياتي مشر په حيث خپل کار ته ادامه ورکړي ، خو علماو پريکړه وکړه چي د ملاعمر د مړيني او د منصور د مشري خبر دي پټ وساتل سي ، ولي چي امريکا د فوځ د وتلو اعلان کړي و دوي د امريکا د ماتيدو ژر هيله درلوده ،

، علما ډاږيدل چي د ملاعمر د مړيني په اوريدلو سره به يي د امريکا د فوځ مورال بيا لوړ سي، په مجلس کي ټول کسان په دې پريکړه خوښ نه ول او د مشرتابه څخه يي د رشتيا او خلوص غوښتنه وکړه خو په اخره کي علماو د دوي سره موافق نه سول او زياته يي کړه چي د ملاعمر د مړيني په اوريدو سره به ژوري شخړي راپورته سي او د تحريک د پاشل کيدو سبب به وگرځي

25 Ashe, C. (2013, July). 3rd CAB weathers hailstorm. *The Falcon Flyer*. Retrieved from https://static.dvidshub.net/media/pubs/pdf_12280.pdf

26 Jabbar Omari refused to identify the helpers, though it was likely the brothers living in the house.

Courtesy www.pdfbooksfree.pk

د دوو کلو په جريان کي اوازو گردش کوي او د طالبانو گروپونو به د مشرتابه د پټولو او چل کولو په اړه اعتراض کاوه ، يوه گروپ خو پر اختر منصور باندي د لوي مشر د وژلو تور پوري کاوه

بالاخره د ۲۰۱۵م کال په دوبي کي افغاني استخباراتو د ده مړينه اعلان کړه چي دوه کاله دمخه وفات سوي دي

طالبان مجبوره سول چي دا خبر تاييد کړي ، اخترمنصور د شک په دايره کي راغلي و او د نورو غړو دښمني ورسره پيدا سوې وه . بدگماني هغه وخت له منځه ولاړې کله چي اختر محمد منصور د امريکايي ډرون لخوا په قتل ورسيدې او ملا هيبت الله د واک واگې په لاس کي واخيستې

لکه ملاعمر ملا هيبت الله هم پرهيزگاره او د حرص شخه ليري معلومېږي چي کيداي سي له دې کبله د تحريک د اتحادسبب او طالبان پر ده سره راټول سي

که څه هم امنيت ملي خلگو ته دا ويل چي هغه د کراچي په يوه روغتون کي مړ سوي دي خو په داخل کي د نوموړي شتون په زابل کي او د عمري سره يي د اړيکو ښودلو هڅي کولې

په ۲۰۱۵م کال کي رسنيو لکه نيويارک ټايمز او بوليتيکو په اټکلي ډول دا راپور ورکړ چي ملاعمر په زابل ولايت کي مړ سوي دي . د زابل قومي مشر عطا جان او امنيت ملي د لوړپوړي مامور په وينا، چي اشرف غني عطا جان او محلي استخباراتو ته دا وويل چي د ملاعمر د ژوند د کيسې لپاره جبار عمري راوغواړي او په ترکيه يا سعودي کي د باامنه ځاي وړانديز ورته وکړي ، خو د ملاعمر ساتونکي وختي لا کوتي ته تللي و ، چيري چي طالبانو د کور وړانديز ورته کړي و څه وخت وروسته ، جبار عمري زابل ته راستون سو ، چي عادي ژوند پيل کړي ، هغه وويل ، د زابل پوليسو ماته وويل چي د گزمو پر وخت يي د جبار عمري په موټر کي دوه توپکان پيدا کړل او بندي يي کړ ، حال دا چي دوي د عمري په اصليت خبر نه و په زندان کي جبار عمري دا پريکړه وکړه چي دي به خپل اصليت ښکاره کوي او د اشرف غني د باامنه ځاي وړانديز به مني ، خو وروسته

بیا هغه وړاندیز له منځه ولاړ ، جبار عمري په الوتکه کې کابل ته واستول سو ، چې نن سبا هغه د امنیت ملي په زندان کې ساتل کېږي

27 See also Mutmacen, A. (2017). *Mullah Mohammad Omar, Taliban and Afghanistan*. Afghan Publisher, p. 348.

16 ■ The Secret Life of Mullah Omar

Courtesy www.pdfbooksfree.pk

Khushal Khan, West Kabul, Afghanistan. (Photo: Bette Dam)

پایله :

خومره چي موږ پوهیږو ، ملاعمر د طالبانو د حکومت د رانسکوریدو څخه وروسته د طالبانو د راتولیدو هڅه نه ده کړې ، او نه یې د خلگو پر وړاندې د جرایمو (وژلو، ربړولو) کولو سپارښتنه کړېده او پر ځای یې ځان له دې مادې نړۍ څخه لیرې کړ ، چي دا اقدام هم د طالبانو او هم د امریکا په ګټه تمام سو . طالبانو د هغه څخه د تیت وپرک تحریک د یو موتي کیدو لپاره کار واخیستي ، او د امریکایانو پالیسي لیدلوري تر اخره دا څرګندول چي ملاعمر او بن لادن په یوه سنگر کي په ګډه کار کوي په دې ترتیب ، د ملاعمر ارزښت یا اهمیت دواړو خواو داسي کاروي یا داسي کارونه یې په سي تړل چي ده نه وه کړي

ستر مشر د طالبانو لپاره د یو پرهیزګاره شخصیت په توګه ځان ونښود چي کولای سي په جنوبي کلیو ټولنو کي بیا رونق پیدا کړي

هغه په روحاني توګه د غورځنګ مشري کوله ، د خپل د اختر د پیغامو له لاري او خپلو پلویانو ته یې هدايات کول چي د هدف ملاتړ وکړي ،

د طالبانو په تحریک کي په زیاتیدونکې توګه ځیني غړو خپل مشرتابه ته د دوه مخي او خاین په سترګه کتل خو ملاعمر خپله هغه سپیڅلتیا او صداقت ونښود له کبله چي یې د ۹۰مې لسیزي په نیمايي کي د کورنۍ جګړو په وخت کي د خلگو ملاتړ ترلاسه کړي و

(متحد ایالتونو په اند چي ملا عمر په فعال ډول د خپلو سرتیرو رهبري کوله او د نوموړي د القاعده سره د همکاری تړاو هم په دې خاطر اعلاناوه چې خپل هغه ادعا پیاوړې کړي چي په افغانستان کي جګړه اوس هم پر امریکا د بریدونو له کبله وه .

په عین حال کي ، افغان حکومت هم غوښتل چي د خپلو اهدافو د لاسته راوړلو لپاره او پاکستان څخه د کسات اخیستلو په خاطر یې ملاعمر پاکستان ته نږدې وفادار ښووي ، خو حقیقت له دې څخه ډیر جلا دي ، د ملاعمر کیسه هغو ته باید د خبرداري په توګه وړاندې سي څوک چي د افغانستان پیچلو مسایلو ته په ساده توګه گوري

د تحریک په لو برخه کي د ابهام له کبله له ډیره وخته طالبان د نړۍ تر ټولو پیچلي یاغي ګروپ و ،

اوس، د اول ځل لپاره د تیرو دوو لسیزو د سولې امیدونه د میز پر سر دي ، که مذاکرات بریالي سول او امریکان په وتلو پیل وکړ د داسې پټو کیسو د ښکاره کول به ډیر مهم وي

طالبان او طریقت :

The Taliban and Sufism

The Taliban's draconian interpretation of Islam is often contrasted to the more "tolerant" traditions of Sufism. In fact, the original Taliban leaders, including Mullah Omar, were practicing Sufis, drawing their theology from the traditional practices of the southern Afghan countryside. This means that theologically, they were sharply at odds with al-Qaeda, who emerged from the Salafi-Wahhabi tradition of Saudi Arabia. Sufism rejects both the literalist interpretations put forth by Wahhabis—hence Mullah Omar's criticism of the doctrine of anthropomorphizing God—as well as schools of Islamic thought that rely on reason to interpret the divine. Instead, southern Afghan Sufi leaders maintained that the individual could apprehend the divine through emotion and direct (mystical) experience. Those who had achieved such an experience were often thought to be in communion with God, and locals saw them as saints to be revered and even prayed to.

As a child, Mullah Omar had studied at the feet of Hajji Baba, a Sufi *pir* or spiritual guide. Later, he headed a small group of talibs (religious students) belonging to the Naqshbandi Sufi order.² During the Taliban regime, he would visit the grave of his old Sufi teacher almost weekly. He took very seriously the content of his dreams, which some Sufis believe contain divine messages. The Taliban regime allowed and even encouraged the visiting of shrines, much to the chagrin of al-Qaeda. To the Salafi-Wahhabis, many of the Taliban's practices were un-Islamic and heretical; in the late 1990s, al-Qaeda ideologues Yusuf al-Ayiri and Abu Musab al-Suri even wrote a tract to address the issue, titled "Are the Taliban from *Ahl al-Sunna*?" [Are the Taliban Sunnis?]. Though they concluded that they were, by drawing selectively from certain anti-Sufi quotes from Pakistani-educated scholars, the fact that they were forced to do so indicates just how controversial the issue was in the Salafi-jihadi movement.³

For example, Mawlawi Abdul Ali Deobandi, a leading religious scholar in the Taliban regime and reportedly the figure Mullah Omar most trusted for religious rulings, once answered a reader's question in a 1990s-era Taliban publication with the following¹:

[Question] How about people who say that holy persons are present and watching us. Do holy personages hear us and are aware of everything we do?

[Answer] O' Baba Sahib or Paw Mikh or Padshah Agha [Important Kandahari Sufi Saints]. When one uses these kinds of expressions it is because they are of the belief that holy personages are present and will help him. They are dead and can't be present. But you can pray to them and ask them to help you with blessing of the prophets and solve your problems.

Of course, as the experience of the Taliban in power shows, Sufis can be just as intolerant or draconian as any other theological or ideological grouping. For example, Abdullah Zakiri, one of southern Afghanistan's leading Sufi *pirs* during the latter half of the twenty century, was reportedly behind riots in 1959 that burned down Kandahar's only movie theater in response to a decree that officials' wives should be unveiled.⁴ And the Taliban's version of Sufism was remarkably austere, a reflection of the conditions from which it emerged. (Their decrees banning music, for example, stemmed from a longstanding tradition in the southern countryside that viewed music as sinful.) But the theological differences between the Taliban old-guard leadership and al-Qaeda suggest that, ultimately, their alliance was a marriage of convenience and not one based on a deep ideological affinity.

د واک انتقال :

لاندیني پیراگراف د (ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان) کتاب څخه رااخیستل سوي دي لیکوال يي عبدالحی مطمین څوک چي تر ډیره وخته د طالبانو د رژیم غړي و او د رژیم په وخت کي د ملا عمر د ویاندویانو څخه و. اخیستل سوي پیراگراف د جبار عمري لخوا تایید سو څوک چي په دې غونډه کي موجود و.

شیخ عبدالحکیم د ملا منصور لاس واخیستي او د بیعت په خاطر يي خپل لاس پر کنښنووي، خو منصور د ډیر فشار له کبله په خولو کي لوند خيشت سو او خپل لاس يي شیخ ته نه ورکوی

. چي بیا شیخ په زوره د ده لاس ونيوي او بیعت يي ورسره وکړي او ورته يي وویل چي ته زما امیر يي او زه دي قېلوم. چي ورسته درې نورو شیخانو هم لاسونه د ده پر لاس کنښنول او ورته يي وویل چي ته زموږ امیر يي. او بیا عبدالقیوم ذکر د ده لاس ونيوي او په ډیرو احساساتو کي يي لاس ور مچ کړ او بیعت يي ورسره وکړ. بیا امیر خان حقاني په خپلو لاسونو ورسره بیعت وکړ. له هغه وروسته د کور څښتن او نور حاضرینو بیعت

وګړي. ملامنان (د ملاعمر اخښي) خپل لاس ملامنصور ته ورنه کړ ، کله چې شيخ وجه وپوښتل هغه ورته وويل چې زموږ کورني حيثيت او د مشر نايب هم بايد معلوم سي . په دې سره عبدالقيوم ډاکړ هغه ته جدي شو چې ته کشر سړي يي ، دې خبرو کي کار مه لره او بيعت وکړه . هغه و چې ملاعبدالمنان هم بيعت وکړ

د هغه له بيعته وروسته شيخانو عبدالمنان ته وويل چې تاته به مناسب خدمات دروسپاري ستاسي کورنۍ به امارت هيڅکله شاته نه پريردې . وروسته علماو له ټول مجلسه عهد واخيست چې تر مناسبو حالاتو به د مشر د وفات خبر تش راز وي ترڅو چې حالات نورمال سي او دا خبر به له دې مجلسه نه وځي

27 See also Mutmaen, A. (2017). *Mullah Mohammad Omar, Taliban and Afghanistan*. Afghan Publisher, p. 348.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library